

У 1940 році, до визволення з-під гніту румунських окупантів, в Північній Буковині серед дорослого населення 80 процентів становили неписьменні. Навчання всюди проводилося румунською та німецькою мовами. Училися в цих школах здебільшого діти місцевої буржуазії.

Після визволення, у 1940/41 навчальному році, в області було відкрито 371 початкову, 142 семирічних і 25 середніх шкіл, з них 390 — з українською та 9 з російською мовою навчання.

В 1956/57 навчальному році в області працювало 511 загальноосвітніх шкіл, з них 159 початкових, 247 семирічних і 105 середніх. За роки Радянської влади кількість середніх шкіл тут збільшилась більше ніж у 4 рази. В цих школах в одних тільки 8—10 класах навчалось 10 367 учнів¹.

Подібних прикладів можна було навести ще багато. Вони говорять про те, що наш народ під мудрим керівництвом Комуністичної партії успішно втілює в життя завдання, поставлені ХХ з'їздом КПРС про здійснення в найближчі роки в основному загальної середньої освіти в містах і сільській місцевості.

Учителі Радянської України усвідомлюють, що важлива не тільки кількісна сторона справи. Ще багато слід зробити для поліпшення якості роботи загальноосвітньої школи, особливо зміцнення зв'язків школи з життям. Початок уже зроблено: в усіх 1—4 класах запроваджено уроки ручної праці, а в 5—7 класах — праця в майстернях, у більшості середніх шкіл республіки здійснюється виробниче навчання учнів на базі промислових підприємств, колгоспів, радгоспів і МТС. Школярі беруть активну участь в суспільнокорисній праці, особливо під час канікул.

Проте, як показує досвід, цього ще замало. Нашій школі потрібно робити багато більше. Тепер думка практичних працівників шкіл і відділів народної освіти та науковців спрямована на те, щоб удосконалити навчальні плани і програми загальноосвітньої школи, переглянути типи і структуру її, ще більше наблизити школу до життя, до потреб будівництва комуністичного суспільства.

Запорукою цього є щоденне піклування Комуністичної партії і Радянського уряду про освіту і виховання підростаючих поколінь.

¹ Відомості про стан народної освіти в Чернівецькій області. Рукопис, стор. 1. Матеріали автора.

✓

РАДЯНСЬКА ШКОЛА

2

1 9 5 7

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД

А. Д. БОНДАР,
кандидат педагогічних наук

УЗАГАЛЬНЮВАТИ ДОСВІД ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

Рішення XX з'їзду КПРС відкрили нову сторінку в розвитку радянської школи. Відповідно до цих рішень організовані школи нового типу — школи-інтернати. У нашій республіці в 1956/57 навчальному році їх налічується 51.

Кількість шкіл-інтернатів рік у рік збільшуватиметься. Адже ж саме в школах цього типу при умілій постановці навчально-виховної роботи створюються всі умови «для всебічного фізичного і духовного розвитку молодого громадянина Радянської країни»¹.

У школи-інтернати, як правило, повинні призначатись педагоги, які мають досвід роботи з дітьми у загальноосвітніх школах, дитячих будинках, у дошкільних і позашкільних установах. В цих колективах, як вказував А. С. Макаренко, повинні бути і досвідчені, і молоді педагоги, чоловіки і жінки, похмурі і веселі люди, але всі вони повинні любити свою справу, дітей, бути хорошими вчителями-вихователями. А хорошими вихователями можуть бути лише люди, які виховані самі. «...Я,— вказував визначний радянський педагог,— прийшов до глибокого переконання, що краще зовсім не мати вихователя, ніж мати вихователя, який сам не вихований. Я вважав, що краще мати в колективі 4 талановитих вихователів, ніж 40 неталановитих і невихованих»².

¹ М. С. Хрущов. Звітна доповідь Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу XX з'їздові партії, Держполітвидав УРСР, 1956, стор. 91.

² А. С. Макаренко, Твори, т. 5, «Радянська школа», 1954, стор. 161.

Обласні, районні, міські відділи народної освіти повинні глибоко вивчати ділові і політичні якості тих, кого вони посилають в школи-інтернати. Поряд з директорами шкіл вони несуть повну відповідальність за комплектування навчально-виховних закладів нового типу педагогічними кадрами.

Приклад правильного підходу до цієї справи показують органи народної освіти м. Миколаєва, де працює 2 школи-інтернати. На роботу до цих шкіл призначено досвідчених педагогів, які мають досвід роботи з дітьми 1—4 і 5—7 класів. У кожному з цих двох колективів на посадах вихователя є товариші, які працювали вихователями у дитячих будинках. Так, у 2 школі-інтернаті старшим вихователем працює педагог А. В. Кравченко, який свій багаторічний досвід роботи в установах інтернатного типу передає всім колегам. Вихователями в 1—4 класах є досвідчені педагоги, які довгий час працювали в дитячих будинках. Вдало укомплектована педагогами і 1 Миколаївська школа-інтернат. Колективи обох шкіл працюють дружно, організовано і за короткий час досягли певних успіхів у роботі.

Але мало створити працездатний педагогічний колектив. Потрібно правильно спланувати й організувати його діяльність і роботу керівників школи. Довгий час школи-інтернати не одержували необхідних вказівок з цих питань ні від Міністерства освіти УРСР, ні від науково-дослідних інститутів педагогіки і психології. Міністерство освіти і Науково-дослідний інститут педаго-

гіки УРСР з запізненням опрацювали і надіслали школам-інтернатам вказівки про планування роботи. Але і до цього часу у них немає науково обгрунтованого режиму дня учнів, правил внутрішнього розпорядку і багатьох інших порад та вказівок з питань навчальної і виховної роботи. Через це в школах багато справ розв'язують по-різному.

Важливим питанням діяльності кожної школи-інтернату є узгоджен-

У Горлівській, як і в ряді інших шкіл-інтернатів, відмовились від посад класних керівників у 5—7 класах і всю позакласну роботу поклали на вихователів, робота яких регламентована і організована так.

Сім вихователів працюють у першій зміні і стільки ж у другій. Зміни міняються о 4-й годині дня. Заступивши на роботу, вихователі цієї зміни працюють до 9 годин вечора, тобто до «відбою». Наступного дня вони приходять у школу до 7 години

Заняття гуртка «Умілі руки» Горлівської школи-інтернату.

ня в роботі між учителями, класними керівниками і вихователями. Окремі вчителі Горлівської школи-інтернату деякий час дотримувались такої думки, що вони відповідають за навчально-виховну роботу з учнями лише на уроці. Тут учителів 5—7 класів, які мають достатню кількість годин, жартома стали називати «чистими учителями». Провівши уроки, ці вчителі передавали своїх учнів вихователям, намагаючись стояти осторонь від усєї позакласної і позашкільної роботи з дітьми. Вони навіть всю вину за погану підготовку уроків і незадовільні знання окремих учнів складала на вихователів. Подібні факти мали місце і в ряді інших шкіл-інтернатів. На цій основі між учителями і вихователями виникли непорозуміння, що порушило єдність деяких педагогічних колективів.

ранку на «підйом» і працюють з першою до 4-х годин дня. О 4-й годині їх змінюють вихователі другої зміни. Кожен вихователь планує свою роботу фактично на два дні і охоплює цілий цикл роботи з учнями за добу.

Під час перезміни, яка проходить в присутності старшого вихователя, відбувається «оперативка» (5—10-хвилинна нарада), на якій розв'язуються поточні питання роботи з учнями окремих класів, усєї школи. Вихователі попередньої зміни коротко розповідають своїм колегам про те, як пройшло їх чергування, на які питання і на яких учнів треба звернути особливу увагу.

Цікавим у такій організації роботи вихователів є те, що кожен з них працює добу з своїми учнями на протязі всього (хоч і перерваного) робочого дня. Це дає можливість

спостерігати за учнями під час підйому і фізичної зарядки, ранкового туалету і підготовки до школи і в післяурочний час, тобто бачити, як проходить навчання і відпочинок кожного учня.

Інакше організували роботу вихователі у 1 школі-інтернаті м. Миколаєва. Тут перша і друга зміни вихователів міняються двічі на добу. Перша зміна працює кожного дня з 7 години ранку до 4-х годин дня з перервою на час уроків. Вихователі цієї зміни не тільки проводять виховну роботу, а й відповідають за санітарно-гігієнічний стан вихованців, за організацію чергування і т. д.

Вихователі другої зміни кожного дня працюють з дітьми від 4-х годин дня до 9 годин вечора і відповідають за всю позакласну навчально-виховну роботу (підготовка домашніх завдань учнями, робота гуртків, позакласне читання та інші заходи, передбачені режимом дня і календарним планом школи). Крім вихователів, значну роботу з учнями тут проводять учителі 1—4 класів і класні керівники 5—7 класів. В їх обов'язок входить організація дитячих колективів у класах, забезпечення учнів підручниками, зошитами та іншим навчальним приладдям. Вони стежать за веденням учнівських зошитів і щоденників, спрямовують діяльність органів учнівського самоврядування, піонерських загонів тощо.

Такий розподіл обов'язків між учителями, класними керівниками і вихователями в основному задовольняє педагогічний колектив школи. Позитивним у цьому є те, що за кожним з педагогів закріплені окремі ділянки роботи і визначено обсяг тих завдань, які він повинен виконувати. При такій організації роботи можна конкретніше керувати і контролювати роботу учня.

Негативним у цій системі є те, що кожен педагог, кваліфікуючись з окремих питань і працюючи з учнями у чітко визначений і певний час ро-

бочого дня, має можливість вивчати учнів лише під час підйому, сніданку, підготовки до школи і післяурочного відпочинку, але не може знати того, як учні готують уроки, як працюють у гуртках тощо.

Вихователь же другої зміни може лише спостерігати за учнями в другій половині дня і дуже мало знає про їх діяльність у першій половині. Ще важко робити висновки про регламент роботи вихователів. Ми вважаємо, що у Горлівській школі-інтернаті ця справа поставлена краще, ніж у ряді інших.

Робота вчителів, класних керівників і вихователів повинна плануватись. На жаль, школи не одержали чітких вказівок з цього приводу від Міністерства освіти УРСР.

В інструктивно-методичному листі вказується, що «вихователі планують свою роботу з учнями на чверть»¹. Цю вказівку в школі зрозуміли по-різному. В ряді шкіл-інтернатів план своєї роботи складають обидва вихователі, в інших, крім цих двох планів, складає план на чверть ще й класний керівник. Отже, на один клас і на той же самий період готується ряд часто не узгоджених між собою планів. Це призводить до зайвої писанини і дублювання окремих питань. Тимчасом Міністерство освіти нічого не говорить про щоденне або тижневе планування роботи вихователя. Досвід шкіл-інтернатів показує, що без щоденного планування роботи вихователя працювати неможливо.

Оскільки вчитель повинен спланувати свою роботу з учнями на кожний урок, то і вихователь має продумано це зробити на кожний день, виходячи з календарного плану роботи школи, режиму дня та актуальних завдань навчання і виховання в даному класі. Ці питання здебільшого визначаються ходом самої роботи з учнями, а часто можуть (і повинні) визначатись керівництвом школи.

¹ Див. «Планування та облік у школах-інтернатах», Вид. Управління шкіл Міністерства освіти УРСР, 1956, стор. 17.

Цікаво організували роботу з педагогами керівники 1 Миколаївської школи-інтернату. Щосуботи під час зміни вихователів директор або завуч школи проводить з ними так звану «перспективку». Це коротенька (на 15—18 хвилин) нарада вихователів і вчителів, на якій керівник школи стисло підводить підсумки роботи за минулий тиждень і дає вказівки про те, що потрібно запланувати і зробити в наступному тижні в галузі навчання і виховання, праці і відпочинку учнів окремих класів і всієї школи. Маючи таке спрямування, вихователі планують свою роботу на кожний день тижня.

16—17.30. Провести прогулянку в ліс¹. Провести бесіду про дерева, які ростуть там, про користь, яку дає ліс людині, про необхідність вирощувати і зберігати дерева, про те, яким ліс буває влітку, восени і взимку. Дати кожному учневі завдання зробити 10 паличок, потрібних для уроків арифметики. Допомогти їм зробити ці палички.

17.30—18.15. Привести до порядку одяг, взуття та особисті речі кожного учня, після чого організувати гру «Третій — лишній». Простежити за тим, щоб всі учні працювали і брали участь у грі.

18.15—19.00. Провести бесіду про життя і діяльність О. М. Горького. Розповісти дітям про те, хто такий Горький, яким було його дитинство, як він учився і працював. Показати портрет Горького і окремі картини з його життя.

19.00—19.30. Простежити за тим, щоб діти правильно сиділи за столом, перевірити, як вони користуються виделкою, як п'ють чай.

19.30—20.30. Вільний час дітей. Організувати розваги у кімнаті ігор, перегляд картинок, прочитати дітям оповідання О. Копиленка «Секрет». Звернути увагу дітей на товариське ставлення один до одного, на допомогу товаришеві в біді.

20.30—21.00. Підготовка до сну. Простежити за тим, щоб усі діти перед сном вимили обличчя, руки і ноги, почистили зуби. Перевірити, як вони складають на ніч свій одяг і лягають у ліжко.

Так планують свою роботу всі вихователі Горлівської школи-інтернату. Це планування має свої позитивні сторони (вихователь наперед продумує усю роботу з учнями на кожному етапі робочого дня, обліковується виконання запланованих заходів та думки вихователя про роботу з дітьми). Якщо розширити другу частину плану, то він перетво-

реться у план-щоденник, що значно підвищить дієвість цього документа і його роль у виховній роботі. Такі плани-щоденники ведуть вихователі шкіл-інтернатів м. Миколаєва, і вони становлять певну педагогічну цінність.

Дуже важливим питанням діяльності шкіл-інтернатів є режим дня та здійснення правил внутрішнього

Прогулянка пройшла весело і цікаво. Багато було запитань. Палички виготовили¹.

Після прогулянки всі діти охоче працювали, а потім весело гралися.

Бесіда пройшла жваво.

Не всі учні виконують єдині вимоги до них у їдальні. Потрібне тренування. Гра пройшла добре, а бесіда пасивно, бо втомилися.

Вечірній туалет входить у звичку, але учні К. і С. та інші вимагають нагляду.

¹ Це була субота, коли домашніх завдань учням у Горлівській школі-інтернаті не дають. В інші дні у цей час учні готують домашні завдання.

¹ В цій частині зошита робиться відмітка про виконання плану, ведеться облік роботи, вихователь записує свої педагогічні спостереження.

В швейній майстерні Горлівської школи-інтернату.

розпорядку. Від того, як буде організовано життя і працю дітей на протязі дня, які до них будуть ставитись вимоги з боку педагогів і учнівського колективу, великою мірою залежатиме якість навчальної і виховної роботи, дисципліна і порядок у школі.

Зовсім неприпустимим є те, що й досі в школах-інтернатах республіки нема науково обгрунтованого режиму дня учнів, орієнтовних правил внутрішнього розпорядку і єдиних вимог до учнів. У різних школах існує різний режим дня, а в багатьох зовсім відсутні правила внутрішнього розпорядку та єдині вимоги до учнів. Це призвело до грубого порушення норм життя, навчання, праці і відпочинку дітей.

Ось приклади. Відповідно до режиму дня, за яким працює школа-інтернат № 2 м. Миколаєва, учні 1—4 класів мають можливість відпочивати на повітрі 1 годину, а учні 5—7 класів — лише 30 хвилин. Решту часу всі школярі зобов'язані перебувати в приміщенні, де навчаються, готують уроки, харчуються, працюють у гуртках і сплять. У школі м. Сталіно цей час збільшується до 2 годин, а в Горлівській він може бути доведений до 3—4 годин. Питання режиму дня дітей у школах-

інтернатах підлягають негайному дослідженню з боку практичних працівників цих шкіл та науковців-педагогів і лікарів.

Кожна школа має боротися за створення і реалізацію певних норм поведінки вчителів і вихователів, технічного персоналу і дітей. Колектив педагогів повинен ставити обов'язково єдині вимоги до учнів на уроках і в позаурочний час у класі, в коридорі школи, в їдальні і т. д.

Ось чому дуже важливо спочатку опрацювати і довести до учнів ці правила і вимоги, а потім вимагати суворого виконання їх. Докладно опрацьовані правила внутрішнього розпорядку у 1 школі-інтернаті м. Миколаєва. В них є такі розділи:

1. **Розпорядок робочого дня.** Тут визначається режим роботи педагогічного та адміністративного персоналу школи і режим дня учнів.

2. **Обов'язки педагогів.** В цьому розділі визначені обов'язки вчителів, класних керівників, вихователів, чергових учителів і вихователів.

3. **Обов'язки учнів.** Тут визначені обов'язки чергових учнів по класах, школі, гуртожитку та їдальні, сформульовані вимоги до учнів на уроках, на перервах і т. д.

Чергування учнів організовано так. По школі чергують лише 5—7 класи (по тижню). Клас поділяється

на три ланки, по 10 чоловік у кожній ланці на чолі з ланковим.

Перша ланка чергує по школі, друга — по гуртожитку, а третя — по їдальні. Об'єктами чергування ланки міняються через тиждень, учні постами — кожного дня. Таким чином, кожний учень 5—7 класів протягом двох місяців чергуватиме на всіх об'єктах і постах школи. Діяльність чергових у школі має не тільки адміністративний, а й трудовий характер. Якщо учень чергує на кухні, то він не лише стежить там за порядком і чистотою, але й сам підтримує їх.

Чергові по інтернату забезпечують своєчасний та організований підйом учнів і вихід їх на фіззарядку, про-

вітрювання спалень, якісну заправку ліжок, організовують допомогу учням 1—2 класів під час ранкового туалету, протирають вологою ганчіркою вікна і двері, підмітають кімнату тощо.

Вдумливо опрацювали єдині вимоги до учнів у Горлівській школі-інтернаті. Тут сформульовані єдині вимоги до учнів з усіх питань (початок уроків, урок, перерви, післяурочний час, як поводитися за столом, як утримувати підручники, робоче місце, як вести щоденники і зошити, вимоги до мови учнів, вітання, підготовка до уроків, ставлення до старших і менших, поведінка на вулиці і в громадських місцях тощо).

Вимоги до учнів у їдальні, наприклад, сформульовані так:

1. Перед їжею вимий старанно руки з милом.
2. За сигналом на обід, сніданок, вечерю іди на місце збору групи (класу) і разом з групою без розмов і галасу йди в їдальню.
3. У їдальні займи тихо своє місце за столом.
4. За столом сиди прямо, спокійно, не клади лікті на стіл.
5. Не бери їжу сам, чекай, поки старший учень за столом не розіллє її по тарілках і не запросить їсти.
6. Правильно користуйся ложкою, виделкою і ножем.
7. Черпаючи першу страву, слідкуй за тим, щоб ложка не була занадто повною. Піднось її до рота боковою стороною, а не кінчиком.
8. Пам'ятай, що м'ясо перед їжею розрізають на кусочки ножем, а котлети, рибу і варені овочі ножем не ріжуть.
9. Не їж з ножа і не торкайся до їжі руками. В руки можна брати лише кісточки домашньої птиці.
10. Доїдаючи суп, нахилий тарілку не до себе, а в протилежну сторону.
11. Сіль бери чистим ножем, а хліб рукою.
12. Їж не поспішаючи, безшумно, добре пережовуючи їжу; не поспішай брати ласий шматок. Не залишай на скатерті і на столі плям, крихт, не сміти на підлогу.
13. Під час їжі не читай, не розмовляй вголос, не смійся. До закінчення обіду, сніданку, вечері не виходь з-за столу. При виході з-за столу дякуй старшим.
14. Вставши з-за столу, поклади ложку, виделку в тарілку або миску, постав на своє місце стілець.
15. Виходь з їдальні спокійно.

Ці вимоги відомі кожному учневі. Виконання їх перевіряється педагогами, технічними працівниками школи, черговими.

Конкретні, зрозумілі кожному вимоги дають можливість педагогічному колективу школи виробити у дітей звички культурної поведінки, підтримувати порядок і дисципліну.

Організація позакласної роботи з учнями — одне з надзвичайно важливих питань діяльності школи-інтернату. Позакласна робота полягає в підготовці до уроків, в роботі різ-

номанітних гуртків і спортивних секцій, у позакласному читанні, різних іграх тощо.

Багато часу після занять у школі діти витрачають на виконання домашніх завдань. Це пояснюється, з одного боку, переобтяженістю шкільних програм і підручників фактичним матеріалом, а з другого — низькою якістю навчально-виховної роботи на уроці та невмінням окремих учнів самостійно працювати над підручником і навчальним посібником.

В кожному школу, як правило, при-

В кімнаті відпочинку Житомирської школи-інтернату.

Йшли учні з багатьох українських і російських шкіл здебільшого з низькою підготовкою. При таких умовах на початку існування школи дуже важко працювати кожному вчителю, особливо вчителю мови.

Ось чому педагогічний колектив Житомирської школи-інтернату з перших же днів роботи особливу увагу приділив мовній грамотності учнів як на уроках, так і в позакласній роботі.

Учителі і вихователі систематично стежили за письмовою, усною мовою учнів і виправляли її одразу ж. Багато працювали з учнями додатково вчителі математики, фізики та інших предметів. Учителі радили вихователям, як краще організувати підготовку домашніх завдань учнями, приходили самі до учнів і подавали їм практичну допомогу.

Злагоджено працюють з учнями класу вчителька О. К. Путята і ви-

хователька того ж класу Т. С. Парамонова. Вони уважно вивчають індивідуальні особливості своїх вихованців, ходять одна до одної на заняття, майже щодня радяться про те, як краще провести той чи інший виховний захід.

Учителька української мови 5—7 класів В. Ф. Тимошенко і вихователька 7 класу (вона за фахом теж учителька української мови) А. Ф. Задорожна взаємно допомагають одна одній у добір фактичного матеріалу до уроків, у виборі методів і прийомів вивчення окремих розділів програми і вправ як на уроці, так і в час підготовки домашніх завдань.

Діти привчилися самостійно працювати над підручником, виконувати письмові вправи, що їх задає вчителька на уроках. В результаті злагодженої роботи вчительки і вихователя учні класу живуть дружно,

сумлінно навчаються, беруть активну участь в трудовому і культурно-му житті школи.

Все це дало відчутні результати. Вже на кінець першого півріччя майже всі діти навчилися правильно виконувати домашні завдання. Це, звичайно, лише перші успіхи.

У Житомирській школі-інтернаті на початку навчального року домашні завдання учні готували на завтрашній день. На дзвоник о 4-й годині дня всі вони йшли у свої класи, сідали за свої парти, входив черговий вихователь і починалось...

— Діти, які у вас завтра уроки?

Черговий називав: історія, українська мова, арифметика і т. д.

— Уроки будемо готувати в такому порядку: українська мова, арифметика, історія і т. д.

Поки учні шукають підручники і зошити з української мови, вчитель починає фактично проводити урок: питає, що було задано, як це зрозуміли вони на уроці, що не зрозуміли, як потрібно розуміти, що і як вивчити, написати і т. д. Так готували завдання з кожного предмета. При подібній підготовці втрачалась самостійність в роботі кожного учня, важко було виявити огріхи в знаннях кожного з них.

Самі педагоги побачили хибність такої системи, і тепер виконання домашніх завдань організовано інакше. Для цієї справи використовуються не тільки класні кімнати, а й інші приміщення (кімнати відпочинку, ігор тощо), де учні можуть, з відома педагога, самостійно вивчити правило, вірш, розв'язати задачу. Учні після підготовки уроків зобов'язані прийти до вихователя та розповісти і показати, як вони виконали те чи інше домашнє завдання. При незадовільному виконанні завдань дітей заставляють виконувати їх вдруге.

Вдало організована робота з учнями в післяурочний час в школі-інтернаті м. Миколаєва. Тут кожний клас, крім власної кімнати, має ще й свою робочу кімнату, де школярі готують уроки та проводять інші позакласні

заходи. Ця кімната обладнана на зразок кімнати вдома: кожний учень має відповідний до його росту стіл і стілець, тут стоять шафи з книгами, зошитами, письмовим приладдям, різні коробочки з іграми і всім потрібним для вишивання, малювання тощо. Учні сідають на свої місця і починають готувати насамперед важкі уроки. Кожен знає, що мову потрібно готувати так: спочатку прочитати і вивчити правила за підручником, прочитати записи в зошиті, а вже потім приступати до виконання письмових завдань.

Якщо учневі все зрозуміло і вже виконано перше завдання, він починає готувати другий урок. Коли йому щось не зрозуміло, він піднімає руку і тоді до нього приходять на допомогу вихователь.

Школярі, що добре підготувалися до уроків, йдуть у кімнати відпочинку або на свіже повітря. Після кожних 45 хвилин робиться десятихвилинна перерва. Учні, які не вклялись у визначений час, залишаються працювати над домашніми завданнями до їх повного виконання. З ними вихователю доводиться більше працювати. У роботі з учнями по підготовці домашніх завдань беруть активну участь і вчителі. При такій організації зберігається індивідуальний підхід і самостійність у роботі учня, що привчає його сумлінно виконувати домашні завдання.

Це питання після докладного вивчення обговорювалось на засіданні педагогічної ради школи.

Випробувавши у різних класах різноманітні методи і прийоми такої підготовки учнями домашніх завдань, педколектив обговорив і прийняв єдині вимоги до організації самостійної роботи учнів, порядку підготовки уроків з окремих предметів тощо. Ці вимоги доведені до всіх учителів, вихованців і здійснюються в повсякденній роботі.

Взагалі ж методика підготовки домашніх завдань у школах-інтернатах ще не вивчена і не визначена остаточно. Над цим питанням працюють

Бесіда з учнями 5 класу Горлівської школи-інтернату під час прогулянки в лісі.

тепер практичні працівники шкіл та науковці.

Підлягає серйозному дослідженню і таке питання, як організація підготовки сьгоднішніх уроків. Всім педагогам добре зрозуміло, що краще було б готувати ті уроки, які сьогодні ж і задані. При такій підготовці учневі потрібно було б лише закріпити те, що він тільки-но вивчив на уроках у школі. Коли ж діти готують уроки через 2—3 дні, — вони де-що вже забули і багатьом з них потрібно все починати спочатку. Хоч ця обставина всім ясна, однак у школах-інтернатах учні готують ті уроки, які будуть завтра.

— Пробували робити інакше, але не виходить, — заявляють керівники шкіл-інтернатів. І тут же додають:

— У нас і так часу не вистачає готувати одні уроки, а то потрібно готувати фактично уроки двох днів — на сьогодні і на завтра.

Звичайно, ці виправдання — безпідставні.

Багато працює над удосконаленням методики підготовки учнями домашніх завдань педагогічний колектив 2 школи-інтернату м. Києва.

Ідучи назустріч педагогам шкіл-інтернатів і намагаючись подати їм посильну допомогу, наукові співробітники Науково-дослідного інституту педагогіки Української РСР зобов'язались у 1956/57 навчальному році створити посібник «Навчально-виховна робота у школі-інтернаті».

У створенні цієї книги беруть участь 10 наукових і практичних працівників. У ній мають бути висвітлені питання навчально-матеріальної бази школи-інтернату, організації навчально-виховної роботи у 1—4 і 5—7 класах, політехнічного навчання і трудового виховання, фізичного і естетичного виховання, забезпечення санітарно-гігієнічних умов, організації дитячого самоврядування, керівництва, контролю та ряд інших питань.

Авторський колектив цієї комплек-

сної роботи вже проводить аналіз та узагальнення кращого досвіду навчально-виховної роботи шкіл-інтернатів, подає посильну допомогу вчителям та керівникам цих шкіл, докладаючи всіх зусиль до того, щоб книга була видана до нового навчального року.

Над узагальненням кращого досвіду роботи шкіл-інтернатів працюють і методисти Сталінського обласного та Київського міського інститутів удосконалення кваліфікації вчителів, ряд учителів, вихователів та керівників цих шкіл.

Проте це лише початок роботи по узагальненню досвіду шкіл-інтернатів. Цією важливою справою повинні зайнятись усі відділи народної освіти, методисти обласних інститутів удосконалення кваліфікації вчителів, самі педагогічні колективи. Тут повинна зміцніти співдружність науковців і практичних працівників.

В організації навчально-виховної роботи існуючих шкіл-інтернатів є ряд труднощів. В одних школах не була своєчасно підготовлена відповідна навчально-матеріальна база, в інших відчувалися результати неправильного комплектування їх педагогічними кадрами. Організацію навчально-виховної роботи з учнями утруднює також відсутність у педагогів достатнього досвіду роботи в закладах закритого типу.

Недоліки підготовки до відкриття перших шкіл нового типу потрібно врахувати органам народної освіти. До відкриття нових шкіл-інтернатів у 1957 році слід готуватись вже тепер, не чекаючи осені.

Комплектування педагогічного колективу школи-інтернату не можна відкладати до створення у ній відповідної навчально-матеріальної бази. Адже ж саме від учителів, вихо-

вателів та керівників школи у великій мірі залежить організація і раціональне використання навчально-матеріальної бази, успіх навчально-виховної роботи з дітьми.

Проте в ряді шкіл не зважили на цю, всім відому, істину. Взяти хоча б такий факт. Школа-інтернат в м. Хусті була створена на базі педагогічного училища. Тому значну частину педагогів ліквідованого училища облВНО перевів до школи-інтернату. Крім того, сюди направлено кілька випускників Ужгородського державного університету, один з яких був призначений вихователем 1 класу. Зрозуміло, що вчителям, які тількино закінчили університет, працювати з дітьми 1—7 класів важко. Тому вже в перші тижні роботи довелося робити зміни у розстановці педагогів.

Неправильно поставились до комплектування кадрами шкіл-інтернатів і органи народної освіти Сталінської області. У Горлівську школу-інтернат облВНО призначив 8 педагогів, з яких 2 тільки починають працювати з дітьми, а 6 працюють перший або другий рік.

В кінці першої чверті керівництво школи змушене було зажадати заміни учителів української, російської та іноземної мов, бо вони не забезпечували належної роботи з дітьми, які прийшли з різних шкіл і мали неоднакову підготовку. Важко було працювати з таким педагогічним колективом директору і завучу школи.

Школи-інтернати потребують постійної уваги з боку місцевих партійних і радянських організацій, органів народної освіти, допомоги в поліпшенні навчально-виховної роботи з боку широкої педагогічної громадськості. І цю допомогу вони повинні одержати.